

Załącznik nr 1
do uchwały Nr XV/103/2016
Rady Gminy Koczała
z dnia 28 kwietnia 2016 r.

**PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE KOCZAŁA
NA LATA 2016-2018**

I. WPROWADZENIE

Rodzina jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka. Jest wspólnotą w najgłębszym tego słowa znaczeniu. Wspólnotą niezwykle stanowiącą model i normę dla wszystkich innych grup społecznych. Stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, w którym otoczone indywidualną opieką ma możliwość zaspakajania swoich potrzeb, dzięki czemu może się prawidłowo rozwijać. To właśnie w rodzinie dziecko zdobywa pierwsze doświadczenia, doznaje pierwszych odczuć emocjonalnych, przyswaja sobie obowiązujące wzorce i zasady współżycia, a także utożsamia się ze swoim najbliższym otoczeniem, szukając w nim miejsca dla siebie. Prawidłowo funkcjonująca rodzina daje swoim członkom poczucie bezpieczeństwa, pewności jutra, świadomości, że jest kochanym. Oddziaływanie rodziny nie tylko zaczyna się najwcześniej, ale i trwa najdłużej. Środowisko rodzinne jest wyjątkowym środowiskiem wychowawczym, odpowiadającym potrzebom naturalnym dziecka, a przede wszystkim jego potrzebom psychicznym takim jak potrzeba miłości, poczucia bezpieczeństwa i bliskości, przynależności i szacunku, godności i piękna, wzoru i ideału. Rodzina przez zamierzone oddziaływania opiekuńcze i wychowawcze, a także przez niezamierzony wpływ wynikający z wzajemnych stosunków uczuciowych i zespołu interakcji między członkami rodziny oraz wzory osobowe rodziców, przyczynia się do fizycznego, psychicznego i społecznego rozwoju dziecka. Dzięki tym oddziaływaniom przygotowuje je do samodzielnego życia w społeczeństwie, które podejmuje jako człowiek dorosły. Jednocześnie rodzina przekazuje dziecku wartości, normy, wzory zachowań i obyczaje kulturowe społeczeństwa, do którego przynależy. Dla całokształtu wychowania dzieci ważne jest, aby rodzina pełniła szereg ważnych funkcji:

- zaspokajała podstawowe, zarówno biologiczne, jak i psychologiczne ich potrzeby, m.in. poczucie bezpieczeństwa, przynależności, miłości i uznania,
- kultywowała i przekazywała im system wartości, normy postępowania i wzorce zachowania w życiu codziennym,
- pełniła funkcje socjalizacyjne, poprzez uczenie współdziałania i współpracy w grupie oraz pełnienia ról społecznych,
- przygotowywała do odpowiedzialnego, dorosłego życia.

Nie wszystkie rodziny wymienione funkcje realizują w takim stopniu, by dzieci miały stworzone optymalne warunki osobowego rozwoju. Wiele rodzin to rodziny dysfunkcyjne, w których jedna lub kilka funkcji nie jest prawidłowo realizowana. W rodzinach pojawiają się trudności w ich realizacji na skutek czynników zewnętrznych (m. in. pogorszenie położenia ekonomicznego, czyli bezrobocie, niskie płace, wzrost kosztów utrzymania i kształcenia, utrata zdrowia itp.). Są jednak i takie rodziny, w których źródło dysfunkcyjności tkwi w wielu czynnikach odnoszących się do właściwości osobowościowych członków rodziny. Cechują je zachowania o charakterze nieprzystosowania społecznego, nałogi, przestępczy styl życia, brak respektowania norm moralnych i społecznych, brak odpowiedzialności, a także zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych. Pogarszająca się sytuacja rodzin odbija się ujemnie na funkcjonowaniu i losach zarówno jej członków, jak i rodziny jako społeczności.

W interesie samorządów i społeczności lokalnej leży prawidłowe funkcjonowanie rodzin oraz tworzenie warunków ku temu. Dbałość o harmonijny rozwój młodego pokolenia jest zarówno obowiązkiem rodziny, jak i wszystkich instytucji gminy zajmujących się edukacją, zdrowiem, profilaktyką zagrożeń oraz bezpieczeństwem, w tym także socjalnym. Wsparciem

instytucjonalnym należy objąć w szczególności rodziny stojące przed problemami, z którymi samodzielnie nie potrafią, bądź też nie są w stanie sobie poradzić.

Zgodnie z art. 176 pkt. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań gminy należy m.in. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Podstawowym założeniem gminnego Programu jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu ról opiekuńczo-wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełnienia tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej. Planowane działania w programie w zależności od celów i poszczególnych zadań prowadzących do ich realizacji, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji danej rodziny, będą miały zróżnicowany charakter: profilaktyczny, reintegracyjny oraz interwencyjny. Interdyscyplinarną pomoc rodzinom przeżywającym kryzys powinny świadczyć lokalne służby społeczne oraz inne podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny, z zachowaniem zasady wzajemnej współpracy oraz poszanowania godności wszystkich uczestników działań. Realizacja Programu odbywać się będzie za zgodą rodziny oraz z jej aktywnym udziałem w procesie zmian, z wykorzystaniem jej zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Koczała na lata 2016-2018 jest kontynuacją działań podejmowanych w ramach realizacji Programu Wspierania Rodziny w Gminie Koczała na lata 2012-2015.

Istotnym elementem Programu będzie koordynacja działań podejmowanych na rzecz efektywnego wspierania rodziny w wypełnianiu jej funkcji. Podstawę Programu stanowi podejście interdyscyplinarne, zgodnie z którym wszelkie działania powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów z różnych dziedzin, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji działających w gminie (bądź obejmujących zasięgiem działania jego mieszkańców) w obszarze wspierania rodziny, w tym: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Czulachowie, Zespołu Kształcenia i Wychowania w Koczale, Policji, Zespołu Interdyscyplinarnego, Sądu Rejonowego w Miastku i kuratorów sądowych, instytucji kultury, służby zdrowia, organizacji pozarządowych i Kościoła.

Podejmowane dotychczas działania potwierdzają skuteczność takiego podejścia zarówno w sferze udzielania profesjonalnej pomocy jak również w sferze działań prewencyjnych.

II. UWARUNKOWANIA PRAWNE

Realizacja polityki wspierania rodziny w ramach niniejszego Programu opiera się między innymi na poniższych aktach i dokumentach prawnych:

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy,

- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Koczała na lata 2015 - 2022.

III. DIAGNOZA RODZIN KORZYSTAJĄCYCH ZE WSPARCIA GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W KOCZALE

Rodziny wymagające wsparcia, korzystające z pomocy oferowanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koczale to grupa bardzo zróżnicowana o szerokim spectrum problemów i dysfunkcji. Z analizy danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koczale na dzień 31 grudnia 2015 r. wynika, iż około 15,99% ogółu mieszkańców gminy korzysta z różnych form wsparcia oferowanych przez Ośrodek. Świadczenia z pomocy społecznej udzielane były ze względu na trudne sytuacje życiowe osób i rodzin, powstałe na skutek przyczyn, których te osoby nie były w stanie przezwyciężyć przy wykorzystaniu własnych zasobów, uprawnień i możliwości.

Od kilku lat najczęstszymi przesłankami udzielenia pomocy jest w kolejności: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, alkoholizm oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Tabela nr 1. Dominujące przesłanki do udzielania pomocy w latach 2012 – 2015

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin				Liczba osób w rodzinach			
	2012r.	2013r.	2014r.	2015r.	2012r.	2013r.	2014r.	2015r.
Ubóstwo	150	150	158	147	442	425	440	380
Bezdomność	0	1	0	1	0	1	0	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	33	37	43	40	161	171	210	193
Bezrobocie	145	136	151	132	476	429	466	402
Niepełnosprawność	74	70	72	69	189	163	161	149
Długotrwała lub ciężka choroba	72	77	84	77	166	187	204	184
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	20	17	17	16	81	73	74	65
Przemoc w rodzinie	5	8	13	11	20	21	39	11
Alkoholizm	34	32	32	33	75	73	69	33
Narkomania	0	0	0	1	0	0	0	1
Trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	4	2	3	1	4	2	3
Zdarzenie losowe	0	0	1	0	0	0	2	0

Rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi stanowią istotną część klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koczale. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z dysfunkcjami takimi jak: uzależnienia, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról

rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych. Dysfunkcje te wyrażają się głównie niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z ludźmi, trudnościami adaptacyjnymi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemami w środowisku rodzinnym i zawodowym. Istotną rolę w pomocy tym rodzinom odgrywa praca socjalna w połączeniu ze wsparciem finansowym lub rzeczowym. To pracownicy socjalni są pierwszymi osobami, które mają bezpośredni kontakt z rodziną w środowisku. Przeprowadzając wywiady środowiskowe dokonują diagnozy problemów. Wsparciem dla pracowników socjalnych jest asystent rodziny. Liczbę rodzin korzystających ze wsparcia GOPS w Koczała, w tym ilość rodzin niewydolnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego przedstawia tabela poniżej

Tabela nr 2. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w GOPS w Koczała

Rok	2012	2013	2014	2015
Liczb rodzin korzystających z pomocy	229	226	229	209
w tym liczba rodzin (z dziećmi) korzystających z pomocy	113	105	103	86
w tym rodziny niewydolne w prowadzeniu gospodarstwa domowego i w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	20	17	17	16

Na podstawie analizy powyższych danych zauważamy, iż maleje liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym liczba rodzin z dziećmi a także liczba rodzin niewydolnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dała gminom możliwość przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom związanym z funkcjonowaniem rodzin poprzez wspieranie rodzin, w tym m.in. przez asystenta rodziny. GOPS w Koczała od 1 września 2012r. zatrudnia asystenta rodziny. Celem działań podejmowanych przez asystenta jest wielowymiarowa pomoc rodzinie w wypełnianiu ról opiekuńczo-wychowawczych oraz w życiu społecznym i zawodowym. Asystent wraz z pracownikiem socjalnym i podopiecznym tworzy indywidualny plan pomocy rodzinie, a gdy uda się już rozwiązać podstawowe problemy socjalne lub psychologiczne motywuje do większej aktywności społecznej, uzupełniania kwalifikacji oraz podejmowania pracy zarobkowej. Praca asystenta rodziny ma charakter kompleksowy. W pierwszej kolejności dba o rozwiązanie podstawowych problemów socjalnych rodzin, tj. mieszkaniowych, materialnych, zdrowotnych czy prawnych (pomaga w wyrobieniu dokumentów, przygotowaniu pism urzędowych, uzyskaniu przysługującej pomocy i ubezpieczenia zdrowotnego, w kontaktach z poradniami specjalistycznymi, szkołami, do których uczęszczają dzieci, towarzyszy w kontaktach z odpowiednimi instytucjami itp.). Uczy prawidłowego gospodarowania budżetem, zasad higieny i utrzymania porządku, towarzyszy w odrabianiu lekcji itp. Ponadto pomaga również w rozwiązaniu problemów psychologicznych podopiecznych (emocjonalnych, rodzinnych, problemów w grupie rówieśniczej). Asystent wspiera również swoich podopiecznych w podejmowaniu aktywności społecznej, łagodzi ewentualne konflikty z sąsiadami, rodziną. Do jego zadań należy też motywowanie podopiecznych do podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub kontynuowania nauki, pomoc w wyborze odpowiedniej szkoły lub kursów zawodowych, przełamywaniu kompleksów i

ewentualnych kryzysów wynikających z trudności i niepowodzeń w nauce. Asystent zachęca bezrobotnych do podjęcia pracy i wspiera ich w pierwszych miesiącach zatrudnienia. W przypadku konieczności korzystania z pomocy specjalistów pracownik socjalny lub asystent rodziny umawia wizytę w poradniach działających na terenie powiatu. Rodziny w trudnej sytuacji finansowej otrzymują pomoc finansową w formie zasiłku celowego na dojazd do poradni.

Liczbę rodzin i dzieci w tych rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny przedstawia tabela poniżej.

Tabela nr 3. Liczba rodzin i dzieci objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2012-2015

Wyszczególnienie	LATA			
	2012	2013	2014	2015
Rodziny objęte opieką asystenta rodziny	5	6	8	10
Dzieci w tych rodzinach	14	17	20	28

W rodzinach niewydolnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych niekiedy dochodzi do sytuacji kryzysowych, wówczas należy zabezpieczyć dobro małoletnich dzieci poprzez umieszczenie ich w pieczy zastępczej. Decyzję o umieszczeniu dziecka poza rodziną biologiczną podejmuje sąd rodzinny. Natomiast gmina współfinansuje koszty pobytu dzieci w pieczy zastępczej.

Obowiązek współfinansowania pieczy zastępczej wprowadził art. 191 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z nim gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka (przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej) wspólnie z powiatem ponosi koszty jego pobytu m.in. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, rodzinnych domach dziecka i rodzinach zastępczych. Obowiązek dotyczy dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej po 1 stycznia 2012 r. W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Natomiast w przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku adopcyjnym gmina ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
 - 2) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
 - 3) 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej
- średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka albo środków finansowych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz środków finansowych na bieżące funkcjonowanie tej placówki.

Liczbę dzieci z Gminy Koczała przebywających w pieczy zastępczej w latach 2012-2015 przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 4. Liczba dzieci przebywających w systemie pieczy zastępczej z terenu Gminy Koczała w latach 2012 – 2015

Rodzaj pieczy zastępczej	Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej							
	2012r.		2013r.		2014r.		2015r.	
	ogółem	w tym dzieci, których pobyt współfinansuje gmina Koczała	ogółem	w tym dzieci, których pobyt współfinansuje gmina Koczała	ogółem	w tym dzieci, których pobyt współfinansuje gmina Koczała	ogółem	w tym dzieci, których pobyt współfinansuje gmina Koczała
Rodziny zastępcze spokrewnione	4	0	1	0	1	0	0	0
Rodziny zastępcze niespokrewnione niezawodowe	0	0	0	0	0	0	0	0
Rodziny zastępcze zawodowe, w tym pogotowie rodzinne i zawodowe specjalistyczne	0	0	0	0	0	0	0	0
Rodzinne domy dziecka	0	0	0	0	0	0	0	0
Placówki opiekuńczo wychowawcze	4	0	4	1	3	1	3	0
Ogółem	8	0	5	1	4	0	3	0

W latach 2012 – 2015 liczba dzieci z Gminy Koczała przebywających w pieczy zastępczej zmalała o około 60 %. Proces umieszczania dzieci w pieczy zastępczej hamowany jest poprzez różnorodne działania jednostek gminnych we współpracy z jednostkami pozarządowymi i powiatowymi. Należą do nich m.in.:

- wzmożona praca socjalna z rodziną wieloprogblemową zagrożoną kryzysem,
- zatrudnienie asystenta rodziny,
- poradnictwo psychologiczne oraz pomoc terapeuty uzależnień,
- realizacja projektów i innych działań, takich jak: warsztaty z zakresu umiejętnego budowania budżetu domowego i umiejętnego gospodarowania nim, budowania dobrych relacji w rodzinie i wychowania bez porażek oraz zdrowego stylu życia i pierwszej pomocy realizowane w GOPS w Koczale w ramach projektu systemowego „Ułatwienie wchodzenia i powrotu na rynek pracy osobom mającym trudności z integracją na rynku pracy”, działania edukacyjne pn. „Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych” przeprowadzone przez psychologa, organizowane w ZKiW w Koczale zajęcia w ramach „Szkoły dla rodziców” oraz zajęcia dla rodziców i dzieci pn. „Motywowanie uczniów do nauki” prowadzone przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną z Człuchowa,
- szeroka oferta pomocowa Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- bogata oferta kół zainteresowań, zajęć dodatkowych oraz innych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży szkolnej w ZKiW,

- szeroka oferta spędzania czasu wolnego i rozwoju zainteresowań proponowana przez GOK i GBP,
- działalność świetlic wiejskich w sołectwach,
- funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego,
- zintensyfikowane wsparcie finansowe i rzeczowe,
- działania wspierające aktywizację zawodową: prace społecznie użyteczne, prace interwencyjne, roboty publiczne,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w szczególności dla dzieci autystycznych.

IV. ANALIZA ZASOBÓW W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY

Instytucje i organizacje realizujące zadania mieszczące się w zakresie wspierania rodziny oraz inne pełniące funkcje wspierające:

Tabela nr 5. Instytucje realizujące działania na rzecz dziecka i rodziny w Gminie Koczała

Lp.	Nazwa placówki	Rodzaj działalności
1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	– praca socjalna z osobą lub rodziną, – pomoc finansowa, rzeczowa i w usługach, – finansowanie dożywiania dzieci w szkołach, – aktywizacja społeczno-zawodowa, – uczestnictwo w organizacji wypoczynku dla dzieci, – wspieranie rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi (asystent rodziny), – realizacja Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020, – współpraca z PUP w Człuchowie w organizacji prac społecznie użytecznych.
2.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	– przeciwdziałanie problemom nadużywania alkoholu, – pomoc rodzinom osób uzależnionych w szczególności: wsparcie terapeuty uzależnień, organizacja wypoczynku letniego dla dzieci, finansowanie dożywiania dzieci w szkole, wsparcie finansowe instytucji i organizacji, – organizacja bezalkoholowych spotkań rodzinnych w formie festynu.
3.	Gminny Zespół Interdyscyplinarny	– pomoc i wsparcie rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.
4.	Policja	– zapewnienie bezpieczeństwa rodzinom i dzieciom.
5.	Zespół Kształcenia i Wychowania w Koczale (przedszkole, szkoła podstawowa i gimnazjum)	– działalność edukacyjno-wychowawcza i opiekuńcza, – organizowanie wypoczynku, – wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla rodziców i dzieci, – dowóz dzieci do szkoły.
6.	Urząd Gminy	– przyznawanie i wypłacanie stypendiów, – współpraca z PUP w Człuchowie w organizacji staży i prac interwencyjnych.
7.	Placówki służby zdrowia	– działalność z zakresu profilaktyki i opieki zdrowotnej.
8.	Placówki kultury (GOK, GBP, świetlice wiejskie)	– organizacja czasu wolnego i rozwój zainteresowań i talentów dzieci i młodzieży.
9.	Organizacje pozarządowe	– organizacja czasu wolnego i rozwój zainteresowań i talentów dzieci i młodzieży i dorosłych.
10.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Człuchowie	– opieka nad dzieckiem i rodziną, – organizacja pieczy zastępczej dla powiatu, – organizacja szkoleń dla rodzin zastępczych oraz w zakresie

		podnoszenia umiejętności zawodowych pracowników pomocy społecznej, – poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, socjalne dla: rodzin zastępczych, osób dorosłych, młodzieży i dzieci mających trudności w zakresie funkcjonowania w środowisku rodzinnym, szkolnym, społecznym, komunikacji, kryzysów chorobowych, emocjonalnych oraz zaburzenia rozwoju, – pomoc dla osób niepełnosprawnych,
11.	Sąd Rodzinny w Miastku, Kuratorzy Sądowi	– w przypadku, gdy dobro dziecka zostało zagrożone z powodu niewłaściwego realizowania ról rodzicielskich oraz pogłębiającego się procesu degradacji rodziny, niezbędna staje się ingerencja sądu we władzę rodzicielską. Sąd może zarządzić stały nadzór kuratora nad rodziną, bądź jeżeli zastosowany środek okaże się nieskuteczny, zdecydować o konieczności umieszczenia dziecka w pieczy.
12.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Człuchowie	– zajęcia dla dzieci i młodzieży: indywidualne i grupowe, zajęcia integracyjne, – diagnoza i terapia psychologiczna, pedagogiczna, logopedyczna, – zajęcia dla rodziców: spotkania indywidualne i grupowe, – porady, – mediacje.

V. ADRESACI

Adresatami Programu są dzieci i rodziny z Gminy Koczała, w szczególności rodziny zagrożone kryzysem lub przeżywające trudności w sferze opiekuńczo-wychowawczej, w tym rodziny z których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej oraz przedstawiciele instytucji i służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

VI. CELE PROGRAMU

A. CEL GŁÓWNY

Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w Gminie Koczała okresie 2016 – 2018.

B. CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Wspieranie rodzin w zabezpieczeniu podstawowych potrzeb.
2. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.
3. Podnoszenie standardów pracy i koordynacja służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

Realizacja celu głównego będzie możliwa poprzez określenie celów szczegółowych. Natomiast podejmowane działania w ramach każdego z celów szczegółowych umożliwią pełne wsparcie rodzin potrzebujących pomocy.

Tabela nr 6. Cele szczegółowe, kierunki działań i ich realizatorzy oraz wskaźniki realizacji działań

CEL SZCZEGÓŁOWY 1		
Wspieranie rodzin w zabezpieczeniu podstawowych potrzeb.		
Działania	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji działań
1. Diagnozowanie i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koczale, SR - Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Miastku.	• liczba wywiadów środowiskowych, • liczba rodzin objętych nadzorem kuratorów sądowych SR, • liczba informacji z ZKiW w Koczale na temat sytuacji dziecka.
2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych ze szczególnym uwzględnieniem dzieci poprzez udzielanie pomocy materialnej, rzeczowej i w usługach w formie:		
– świadczeń z pomocy społecznej, dodatków mieszkaniowych i energetycznych, świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, Kart Dużej Rodziny, świadczenia wychowawczego,	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	• liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą w zakresie realizowanych świadczeń, • kwota wydatkowana na realizowane świadczenia.
– przekazywania artykułów spożywczych,	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Caritas i Akcja Katolicka przy Parafii Rzymskokatolickiej w Koczale.	• liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą, • ilość wydanych artykułów spożywczych.
– zapewnienia dzieciom i młodzieży posiłków w szkole i przedszkolu,	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koczale, Zespół Kształcenia i Wychowania w Koczale, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Koczale.	• liczba rodzin i osób objętych pomocą, • liczba dzieci korzystających z posiłku.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Koczała na lata 2016-2018

– pomocy w zaopatrzeniu dzieci i młodzieży w artykuły szkolne i podręczniki,	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koczale, Zespół Kształcenia i Wychowania w Koczale, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Koczale, organizacje pozarządowe.	• liczba wypłaconych dodatków do zasiłków rodzinnych z tyt. rozpoczęcia roku szkolnego, • liczba rodzin/dzieci, którym przyznano wyprawki szkolne w ramach rządowego programu, • liczba dzieci korzystających z pomocy GKRPA w zaopatrzeniu w artykuły szkolne.
- udzielania pomocy w formie stypendiów,	Zespół Kształcenia i Wychowania w Koczale, Urząd Gminy Koczała, organizacje pozarządowe.	• liczba dzieci korzystających ze stypendiów socjalnych, • kwota wypłaconych stypendiów socjalnych.
- współorganizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży,	GOPS w Koczale, ZKiW w Koczale, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Koczale.	• liczba dzieci skierowanych na kolonie.
3. Monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	Zakład Opieki Zdrowotnej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koczale, ZKiW w Koczale.	• ilość sporządzonych informacji przez pracowników socjalnych, asystenta rodziny, pedagoga szkolnego.
4. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.	Zespół Kształcenia i Wychowania w Koczale, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	• ilość i rodzaj zrealizowanych programów, • ilość osób biorących udział w programach.
5. Organizacja i/lub wspieranie lokalnych inicjatyw na rzecz rodzinnych spotkań szczególnie bezalkoholowych.	GOK, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, GBP, Parafia, organizacje pozarządowe.	• ilość i rodzaj lokalnych inicjatyw.
6. Organizacja czasu wolnego i rozwój zainteresowań i talentów dzieci i młodzieży w różnych sferach życia publicznego.	Zespół Kształcenia i Wychowania w Koczale, Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, świetlice wiejskie.	• formy spędzania wolnego czasu organizowane przez podmioty odpowiedzialne, • liczba uczestników.

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.		
Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.		
Działania	Realizatorzy	
1. Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem, w tym niewydolnych wychowawczo.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	• liczba rodzin niewydolnych wychowawczo.
2. Monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami, motywowanie do podjęcia terapii.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	• liczba osób uzależnionych, • liczba osób które podjęły leczenie.
3. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemami opiekuńczo – wychowawczymi (kontrakt socjalny).	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	• liczba kontraktów socjalnych.
4. Wspieranie i inicjowanie działań na rzecz aktywizacji zawodowej rodziców poprzez: – organizowanie prac interwencyjnych, organizowanie prac społecznie użytecznych oraz staży we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Czulchowie. – motywowanie do podjęcia i utrzymania zatrudnienia, uczestnictwa w kursach zawodowych, itp.	Urząd Gminy, Powiatowy Urząd Pracy w Czulchowie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	• liczba osób zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych, staży i prac społecznie użytecznych, • liczba zawartych kontraktów socjalnych.
5. Zapewnienie pomocy asystenta w rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	• liczba rodzin i dzieci objętych pomocą asystenta rodziny.
6. Zapewnienie pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.	Zespół Interdyscyplinarny oraz wszystkie jednostki wchodzące w skład Zespołu.	• liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty, • liczba rodzin objętych pomocą ZI.
7. Zapewnienie innych form wsparcia dla	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w	• liczba rodzin, które skorzystały z

rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze i informowanie o miejscach tej formy pomocy.	Koczale, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Koczale.	poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, terapii uzależnień, usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.
8. Podnoszenie kompetencji rodzin tego wymagających w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez organizowanie szkoleń, konsultacji, poradnictwa.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Kształcenia i Wychowania, Gminna Biblioteka Publiczna w Koczale, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Człuchowie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Człuchowie.	• liczba programów, szkoleń warsztatów, spotkań informacyjnych, • liczba uczestników.
9. Organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	• liczba rodzin wspierających.
10. Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej.	GOPS w Koczale, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Człuchowie.	• liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, • kwota wydatkowana na pieczę zastępczą.
CEL SZCZEGÓŁOWY 3.		
Podnoszenie standardów pracy i koordynacja służb instytucji pomocowych.		
Działania	Realizatorzy	
1. Podnoszenie kompetencji kadry: szkolenia dla pracowników socjalnych, asystentów rodziny, rodzin wspierających i innych specjalistów.	Powiatowe Centrum Pomocy w Człuchowie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	• liczba szkoleń.
2. Stała współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, w szczególności w zakresie pieczy zastępczej.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.	• liczba spotkań.
2. Doskonalenie systemu współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rodziny poprzez uczestnictwo w spotkaniach interdyscyplinarnych	Wszystkie podmioty uczestniczące w realizacji Programu.	• liczba podmiotów współpracujących, • formy współpracy.

VII. REALIZATORZY PROGRAMU

Koordynatorem Programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koczale przy współpracy z następującymi instytucjami:

- Urzędem Gminy Koczała,
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespołem Interdyscyplinarnym,
- Policją,
- Sądem Rodzinnym ,
- Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej w Miastku,
- Placówkami oświatowymi i kulturalnymi,
- Służbą zdrowia,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Czulachowie,
- Powiatowym Urzędem Pracy w Czulachowie,
- organizacjami pozarządowymi,
- Parafią.

VIII. PRZEWIDYWANE EFEKTY

1. Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci, młodzieży i rodzin ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2. Zminimalizowanie liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej.
3. Zwiększenie dostępności rodziny do poradnictwa specjalistycznego.
4. Nabycie przez rodzinę umiejętności i wiedzy na temat właściwego rozwiązywania konfliktów emocjonalnych, wewnątrzrodzinnych oraz w odniesieniu do dzieci właściwe rozwiązywanie konfliktów w środowisku szkolnym i grupie rówieśniczej.
5. Zwiększenie kompetencji społecznych rodziców, w szczególności rodzicielskich i opiekuńczo-wychowawczych.
6. Wzrost aktywności rodzin oraz poziomu ich zaangażowania w życie społeczne i zawodowe.
7. Skuteczniejsze i efektywniejsze wykorzystywanie istniejących zasobów.

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Finansowanie Programu odbywać się będzie ze środków:

- budżetu Gminy Koczała,
- dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych,
- dotacji z budżetu państwa na realizację zadań zleconych,
- programów rządowych z zakresu wspierania rodziny,
- funduszy Unii Europejskiej.

X. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Program Wspierania Rodziny w Gminie Koczała na lata 2016-2018 wyznacza cele i sposoby ich realizacji, określone w 3-letniej perspektywie czasowej. Dokument ten ma charakter

otwarty i elastyczny. Możliwe jest korygowanie Programu w przypadku pojawienia się nowych możliwości, zmiany kierunków działań lub zidentyfikowania nowych potrzeb.

Ocena realizacji zadań będzie monitorowana w oparciu o analizę poszczególnych działań oraz wskaźników, określających stopień ich realizacji. Sporządzanie rocznych sprawozdań odbywać się będzie w ramach kompetencji poszczególnych jednostek organizacyjnych. Sprawozdania roczne, sporządzane przez poszczególnych realizatorów, przedkładane będą do koordynatora Programu, tj. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koczale, w terminie **do 15 lutego każdego roku**. Ośrodek na ich podstawie, będzie sporządzał roczne sprawozdanie zbiorcze. Zgodnie z art.179 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w ramach monitoringu Wójt Gminy Koczała w terminie do dnia **31 marca każdego roku** przedłoży sprawozdanie Radzie Gminy Koczała.

Ewaluacja będzie miała miejsce po zakończeniu realizacji Programu. W jej rezultacie zostanie dokonana ocena skuteczności zaplanowanych działań pod kątem założonych celów.

